

ko se je zopet posušil, saje itd. — vse to in tako naj bi se na kmete nazaj spravljalo.

Nič teh tvarin naj se ne porablja blizo mest, kamor se more spravljati tudi drug mestni gnoj, temveč daleč po deželi bi se morale take reči razvažati in rabiti se posebno po tacihi poljih in njivah, kamor je sicer težko gnoj spravljati. Saj te reči se morejo lahko spravljati, kamor si bodi, in imajo v sebi prav veliko živežnosti ali tečnosti. Pred drugim moram na to poudariti, da vsak kmet naj si gleda toliko kosti nazaj dobivati, kolikor jih z živino prodá. Kaj pa bomo k temu rekli, ako so pri nas še kraji in soseske, v katerih se moka iz kosti toliko kakor nič ne rabi? Na tujem radi plačujejo po 5 gld. cent koščene moke, ker vedó, da z bogatejšo žetvijo se ta zdajek več kot povrne. Pri nas pa se celó še nameri, da se kosti na tuje prodajajo. Kdo bi se ne hudoval, ko vidi tako gospodarstvo? Pa res! Ako človek vidi strašno nevredjene gnojne kupe z nezmerno steljo in k temu še prodajanje kosti na tuje, in ako vé, da 12 liber kosti ima v sebi več fosforove kisline kot 1000 liber stelje, bi ne bilo čudo, ako bi zaklical: o ti neumni kmet!

§. 28. Tretji nadomestek.

Povzél bom več reči skupaj.

1. Stelja s košenin.

2. Planinski gnoj. Po nekaterih krajih na Tirolskem v planinskih hlevih zmrznjeni gnoj po zimi vozijo v doline in ga tam po polji raztrosijo. Ta gnoj v resnici gnojí in je neki nadomestek za to, kar se z žetvijo odpelje. Toda tako delati se pravi pa tudi ob enem planino guliti in ropati, je torej nespamet in kmetijstvo-skaza. Poskusi tako delati s svojim hišnim vrtom, kakor delaš s planino, in kmali boš spoznal, kakošna butoglavost da je to.

Povej mi, če bi iz odpeljanega gnoja ne zrastle na planini ravno toliko piče (klaje), kolikor spodej v dolini? In ali ni pri dobrem gospodarstvu vse eno, kjer koli se krava napase, mleko daje, ali kjer se koli redí?

3. Seno s planinskih košenin po mnogih krajih ne daje le samo veliko klaje, ampak ravno tako znatno pomoč za boljše gnojenje dolinskih polj. Ako kmetovalec tudi planinske senožeti gnojí ali namaka z nape-ljevanjem vode, da jim je vedno enak pridelek zavarovan, potem ima v njih v resnici velik zaklad. Kako pa je, ako planinskih košenin ne more gnojiti in tudi ne namakati? Po vsaki ceni gotovo veliko slabeje. Planinske košenine morajo polagoma pešati v pridelku sena, kakor vsako polje, kateremu se vedno jemlje, pa nikoli nič ne dá. En del tvojega posestva tedaj takó neprenehoma slabí. Prašanje je tedaj, ali se s planinskim gnojem in steljo v dolini obdarovani delež toliko in pa stanovitno zboljšuje, kolikor košenine na planinah slabše prihajajo? Po vsaki ceni se mora odgovoriti, da ne, ako ni gospodarjenje z gnojem v pravem redu. En velik del rodovitne tvarine, ki se s planine spravlja, se zgubi za vselej pri gnojnem kupu. Pa tudi če se z gnojem pametno dela, se to, kar se iz dolinskih polj po košnji ali žetvi izpeljuje, nadomestuje le z ropanjem planinskih košenin. To pa ni prav, ker nadomestiti bi se moralo s kakim zunanjim pomočkom, ne pa s tem, da v en zaklad svojega zemljiščinega premoženja sežeš in ga zmanjšuješ. Poslednjič je še to, da korist, katero poljem v dolini storiš z gnojem s planin, ne bo nikoli toliko, kolikoršna je škoda, katero si napravljaš z vednim ropanjem planin. Pravo gospodarstvo zahteva, da vsa zemljišča naj se ohranijo najbolj rodovitna, kar le je moč.

(Dal. prih.)

Šolske stvari.

Podporno društvo za gimnazijalce.

Mnogotere težke uíme, ki že nekaj let na našo Dolensko bijejo in to nekdaž blagreno pokrajino čez dalje v večo revščino tlačijo, pritiskajo zeló občutljivo tudi na našo Novomeško gimnazijo. Ne samo da se vsled slabih letin število učencev na tem za Dolensko najvažnišem obrazilnem zavodu od leta do leta stalno zmanjšuje — revščina tlači tudi večino sedanjih učencev, ter jim ovira napredek in mnogokrat izdatno znanstveno delavnost počisto zadušuje.

Z ozirom na te tužne prizore ustanovil se je v Novomestu začasni odbor (Comité) — obstoječ iz zastopnikov mestjanov, uradnikov, učiteljev in duhovščine — s tem namenom, da osuže podporno društvo za gimnazijalce.

Po pravilih (uradno potrjenih, ddo. 29. januarija 1875, št. 886) ima podporno društvo skrbeti, da se revnim in pa vrednim učencem pripomaga za učne pomočke (knjige i. dr.), za učnino, stanovino, hrano, obleko i. dr.

Stroški dobrodelnega ustanova naj bi se reševali:

- a) z obrestimi obstoječe (od leta 1858) podporne zaloge — 2300 gold.;
- b) z dobrohotnimi darili;
- c) z letnimi doneski stalnih udov — najmanj 2 gld.

Za oskrbljevanje in porabo premoženja ima skrbeti stalni odbor, v katerem je vsakratni direktor gimnazijski, in pa šest udov, voljenih v občnem zborovanju.

Kakor vesoljno in najdljivo pa je živahno sočutje Novomeškega občinstva za novo ustanovljeno podporno društvo, in kakor so ugodni plodi pričetega nabiranja: vendar more ta zlasti za Dolensko tako važna ustanova po tem še le doseči svoj blagi namen, ako se združijo in pripomorejo prijatelji mladeži iz cele naše lepe domovine, ter položé darek na altar ljudoljubnosti. Njihovi darovi gotovo ne bodo brez vspeha ostali; kajti kdor podpira učečo se mladino, on pripomaga domovini na blagor, in skrbi za bodočnost naroda.

Naklonjen omenjenih razlogov, obrača se podpisani odbor s trdnim upom na mnogo izkušeno darežljivost naše mile očetnjave, ter prosi mnogobrojne in izdatne pomoči in podpore.

Vsi vpisi in doneski naj se blagovolijo izročiti c. k. gimnazijalni direkciji v Novomestu.

Z odličnim spoštovanjem

Začasni odbor.

Zgodovinske stvari.

Odkodi ima Kranjska dežela svoje ime?

(Konec.)

Politika nam je bila vedno nemila: Razdrobila je „slovensko krajino“; en kos je pripadel Hrvaški, drugi Ogerski; in kar je ostalo, raztrgali so čisto po nepotrebnem v razne deželice: Koroško, Kranjsko, Štajarsko, Goriško, Istro. Naš cesar se sicer še imenuje „Herr der windischen Mark“, a žalibog „slovenske krajine“ ni več! In ako bi še bila, lahko bi bila Avstriji močna podpora, močen steber nasproti vedno bolj širečemu se prusomanstvu, ki Avstriji jamo koplje. Ne samo v našem, ampak tudi v interesu države in dinastije bi bilo, ko bi se „slovenska Krajina“ zopet oživila.

Naši rodoljubi, kateri hrepené po „zedinjeni Sloveniji“ in vedno tožijo, da nimajo nobenih zgodovinskih